

धिमालजातिको शैक्षिकअवस्था र शिक्षाप्रतिकोधारणा
(भापाजिल्लादमकनगरपालिकाकाधिमालको अध्ययन)

धिमालजातिको शैक्षिकअवस्था र शिक्षाप्रतिको धारणा

त्रिभुवनविश्वविद्यालयमानविकीतथा सामाजिकशास्त्रसंकायअन्तर्गत
समाजशास्त्रविषयमा स्नात्तकोत्तरतहको उपाधिप्राप्तिको
आंशिकआवश्यकतापरिपूतिकोलागि
समाजशास्त्र केन्द्रीयविभागमा
प्रस्तुतशोध-पत्र

विकाशकाफ्ले

२०७३

प्रस्तुतकर्ता

विकाशकाफ्ले

रोल नं.: २८१८५२

त्रि.वि.दर्ता नं. : ६-१-२०२-३०३-२००४

समाजशास्त्र केन्द्रीयविभाग

किर्तिपुर, काठमाडौं

२०७३

त्रिभुवनविश्वविद्यालय
मानविकीतथा सामाजिकशास्त्र संकायअन्तर्गत
समाजशास्त्र केन्द्रीयविभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

सिफारिस पत्र

त्रिभुवनविश्वविद्यालय समाजशास्त्र केन्द्रीयविभागअन्तर्गत समाजशास्त्रविषयमा स्नातकोत्तर तहको उपाधिप्राप्तिको आंशिकआवश्यकता परिपूर्तिका लागिविकाशकाफलेद्वारा भ्नापाजिल्ला, दमकनगरपालिका, वडा नं. २ का धिमालजातिको शैक्षिकअवस्था र शिक्षाप्रतिको धारणाविषयमातयार पारिएको शोधपत्र मेरो निर्देशन, सुभावा र सुपरिवेक्षणमा रहीतयार पार्नुभएको हो । म उहाँको यस शोधपत्र लेखनप्रति सन्तुष्टभएकोले अन्तिममूल्याङ्कनको लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
सह-प्राध्यापक

डा. टिकारामगौतम

समाजशास्त्र केन्द्रीयविभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं

मिति: २०७३-०९-१२

त्रिभुवनविश्वविद्यालय
मानविकीतथा सामाजिकशास्त्र संकायअन्तर्गत
समाजशास्त्र केन्द्रीयविभाग
कीर्तिपूर, काठमाडौं

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवनविश्वविद्यालयमानविकीतथा सामाजिकशास्त्र संकायअन्तर्गत समाजशास्त्रविषयको स्नातकोत्तर तहको निमित्तविकाशकाफलेलेतयार पार्नु भएको धिमालजातिको शैक्षिकअवस्था र शिक्षाप्रतिको धारणाविषयकशोधपत्र समाजशास्त्रविषयको स्नातकोत्तर उपाधिको लागिउपयुक्तठहरिएकाले स्वीकृतिप्रदानगरिएको छ ।

शोधपत्रमूल्याङ्कन समिति

पद	हस्ताक्षर
१. प्रा.डा. तुलसीरामपाण्डे विभागीयप्रमुख
२. प्रा. मधुसूदन सुवेदी बाह्य परीक्षक
३. डा. टिकारामगौतम शोध निर्देशक

मिति: २०७३-०९-१३

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुतधिमालजातिको शैक्षिकअवस्था र शिक्षाप्रतिको धारणाशीर्षकको शोधपत्रत्रिभुवनविश्वविद्यालयमानविकीतथा सामाजिकशास्त्र संकायअन्तर्गत समाजशास्त्रविषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधिप्राप्तिको आंशिकआवश्यकता पुरा गर्नका लागि तयार गरिएको छ । यस शोधपत्रकाक्रममाआवश्यकता सूचनाहरु उपलब्ध गराई सहयोग पुऱ्याउने हुने दमक ०२ का सम्पूर्ण धिमाल समुदायलाई धन्यवादज्ञापनगर्न चाहान्छु । यस शोधपत्रतयार गर्ने क्रममा प्रस्तावनाकार्यदेखि अन्त्यसम्मआफ्नो अमूल्य समय दिई आवश्यकनिर्देशन, सल्लाह, सुभावावम प्रेरणाप्रदानगर्नुहुने समाजशास्त्र केन्द्रीयविभागकासह-प्राध्यापकडा. टिकारामगौतमज्यू प्रति हृदय देखिनै आभार व्यक्तगर्दछु । शोधपत्रतयारीकाक्रममा: स्वीकृतिप्रदान गरी अनुसन्धानगर्ने अवसर दिनुहुने विभागीयप्रमुखप्रा.डा. तुलसीरामपाण्डेज्यू प्रतिहार्दिक कृतज्ञताज्ञापनगर्दछु । समय-समयमाविभिन्न सल्लाह सुभावावप्रदानगर्नुहुने विभागका सम्पूर्ण गुरु, गुरुआमाहरु प्रतिआभार एवम् धन्यवादज्ञापनगर्दछु । यस शोधपत्रलाई मूल्याङ्कन गरी अन्तिमनिर्णय गरिदिनु हुने प्रा.मधुसूदनसुवेदीज्यूप्रतिहार्दिक कृतज्ञताज्ञापनगर्दछु ।

त्यसैगरी,आवश्यक सुभावा सल्लाहप्रदानगर्नुहुने मेरा साथीहरु सविनदाहाल, विकाशनिरौलाप्रतिधन्यवादअर्पणगर्दछु । जीवन्त स्नेह र उत्प्रेरणाप्रदानगर्दै स्नातकोत्तर तह सम्मको अध्ययनगर्न सफलबनाउनु हुने आदरणीयबुबा भेषराजकाफले र आमाशोभाकाफलेप्रति सभक्ति कृतज्ञताव्यक्तगर्दछु । यसैगरी मेरो अध्ययनलाई अगाडिबढाउन सदा हौसला र आर्थिक रुपमाविशेष सहयोग गर्नुहुने मेरो दिदीबबिताकाफलेप्रति कृतज्ञताज्ञापनगर्दछु । शोधकार्यकै क्रममाआफुसँगै रहीआवश्यक सहयोग गर्ने भाई पदमन्यौपानेलाई हार्दिक धन्यवाददिनचाहान्छु ।

विकाशकाफले
त्रिभुवनविश्वविद्यालय
कीर्तिपुर, काठमाडौं ।

विषय सूची

अध्याय - एक	पृष्ठ
१. परिचय	१-५
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्याको कथन	३
१.३ अध्ययनको उद्देश्य	४
१.४ अध्ययनको महत्व	५
१.५ अध्ययनको संगठन	५
अध्याय - दुई	
२. साहित्य समीक्षा	६-२०
२.१ सम्बन्धित साहित्यको समीक्षा	
अध्याय - तीन	
३. अनुसन्धान विधि	२१-२३
३.१ अध्ययन क्षेत्रको छनौट	२१
३.२ अनुसन्धान ढाँचा	२१
३.३ अध्ययनको समग्रता	२१
३.४ तथ्याङ्कको प्रकृति र स्रोत	२२
३.४.१ प्राथमिक स्रोत	२२
३.४.२ द्वितीय स्रोत	२२
३.५ तथ्याङ्क संकलनका विधिहरू	२२
३.५.१ घरघुरी सर्भेक्षण	२२

३.५.२ अर्न्तवार्ता	२३
३.६ तथ्याङ्कको प्रस्तुतीकरण र विश्लेषण	२३
३.७ अध्ययनको सिमा	२३

अध्याय - चार

४. धिमाल जाति र उनीहरुको शैक्षिक अवस्था	२४-३५
४.१ भापा जिल्ला र धिमाल जाति	२४
४.२ दमक नगरपालिकामा रहेका शैक्षिक संस्थाहरुको जानकारी	२६
४.३ उमेर र लिङ्गका आधारमा अध्ययन गरिएको जनसंख्याको विश्लेषण	२७
४.४ उत्तरदाताहरुको उमेरगत शैक्षिक विवरण	२८
४.५ अध्ययन गरिएको धिमाल समुदायको पेशागत अवस्था	२८
४.६ अध्ययन क्षेत्रका धिमालहरुले पालन गरेका पशुपंक्षी	३०
४.७ अध्ययन क्षेत्रका धिमालहरुको जमिन	३१
४.८ मासिक आम्दानीका आधारमा शैक्षिक अवस्था	३३

अध्याय - पाँच

५. धिमालको शैक्षिक स्थिति र शिक्षाप्रतिको धारणा	३६-४८
५.१ उत्तरदाता धिमालहरुको शैक्षिक अवस्था	३६
५.२ परिवारको प्रकृतिको आधारमा धिमालहरुको शैक्षिक अवस्था	३८
५.३ शिक्षाका आधारमा पेशा	३९
५.४ पुरुष र महिलाहरुबीचको शैक्षिक अवस्था	४०
५.५ हाल विद्यालय गइरहेका धिमाल बालबालिकाको विवरण	४१
५.६ उमेर अनुसार शिक्षाप्रतिको सामाजिक धारणा	४२

५.७ विवाह र शिक्षा	४४
५.८ पढाई छोड्नुपर्ने कारणहरु	४६

अध्याय - छ

६. सारांश र निष्कर्ष	४९-५२
६.१ सारांश	४९
६.२ निष्कर्ष	५१

सन्दर्भग्रन्थ

परिशिष्ट १: घरधुरी सर्भेक्षण

परिशिष्ट २: अन्तरवार्ताको प्रश्नावली विवरण

परिशिष्ट ३: चित्रहरु

तालिका सूची

क्र.सं.	विवरण	पृष्ठ
तालिका १:	दमक नगरपालिकामा रहेका शिक्षण संस्थाहरूको विवरण	२६
तालिका २:	उमेरसमूह अनुसार अध्ययन क्षेत्रका पुरुष र महिलाको जनसंख्या	२७
तालिका ३:	लिङ्गका आधारमा अध्ययन गरिएका घरधुरीको जनसंख्याको पेशागत विवरण	२९
तालिका ४:	धिमालहरूको घरपालुवा पशुपंक्षीको विवरण	३०
तालिका ५:	अध्ययन क्षेत्रका धिमालहरूको घरधुरीको आधारमा जग्गा जमिनको विवरण	३१
तालिका ६:	उत्तरदाताहरूको परिवारको मासिक आम्दानी र शैक्षिक विवरण	३४
तालिका ७:	उत्तरदाता धिमालहरूको शैक्षिक स्थिति	३६
तालिका ८:	परिवारको प्रकृतिको आधारमा उत्तरदाताहरूको शैक्षिक विवरण	३८
तालिका ९:	शिक्षाका आधारमा उत्तरदाताहरूको पेशागत विवरण	३९
तालिका १०:	अध्ययन क्षेत्रका पुरुष र महिलाहरू बीचको शैक्षिक अवस्था	४०
तालिका ११:	उत्तरदाताहरूको परिवारमा विद्यालय जाने बालबालिकाको विवरण	४१
तालिका १२:	उमेर अनुसार शिक्षाप्रतिको धारणा	४२
तालिका १३:	पढाई छोड्ने कारणहरू	४६